

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

معاونت آموزشی

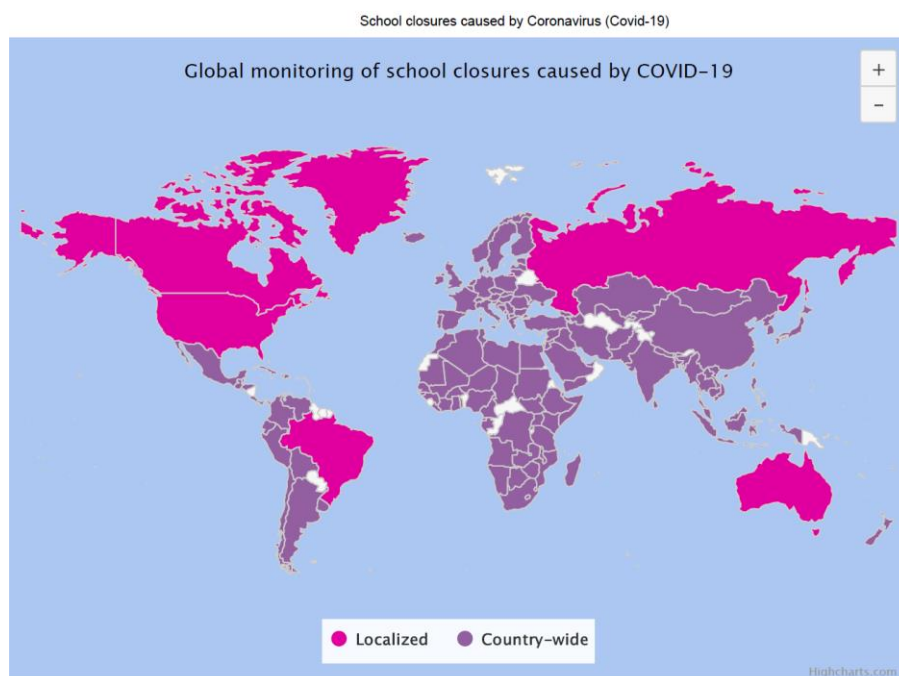
موارد مستلزم تصمیم‌گیری و اقدام در حوزه آموزش دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی

نیمسال دوم ۱۳۹۹-۱۳۹۸

۱۰ فروردین ماه ۱۳۹۹

مقدمه

با شیوع ویروس کرونا در جهان، به دلیل سرعت بالای انتقال آن با گذشت زمانی کوتاه، بسیاری از کشورها سیاست تعطیلی تمام مقاطع تحصیلی و مؤسسات آموزشی را در اولویت برنامه‌های مبارزه با شیوع بیماری قرار دادند. بنابر آمار دریافت شده از وبگاه یونسکو در ۹ فروردین ماه ۱۳۹۹، ۱۶۵ کشور تعطیلی سراسری مؤسسات آموزشی را در دستور کار قرار داده‌اند که این تعداد، آموزش بیش از ۱/۵ میلیارد فراگیر را که ۸۷/۱٪ کل ثبت‌نام کنندگان جهانی برای تحصیل در همه مقاطع آموزشی شامل می‌شود را تحت تاثیر قرار داده است. شکل زیر از همان وبگاه، موقعیت کشورها را نشان می‌دهد.

در ایران نیز بر اساس سیاست ستاد ملی مبارزه با کرونا، از نخستین روزهای اسفندماه ۱۳۹۸ تا اطلاع ثانوی در سال ۱۳۹۹ تعطیلی سراسری همه آموزش‌های حضوری اعلام گردید. در معاونت آموزشی وزارت علوم، برای به حداقل رساندن آسیب‌های ناشی از تعطیلی آموزش حضوری، سیاست‌های عملیاتی اتخاذ و اقداماتی در این راستا صورت گرفت، که در گزارش جایگزینی آموزش الکترونیکی به جای آموزش حضوری در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارت علوم به تاریخ ۲۶ اسفند ۱۳۹۸ مشروح آن آورده شده است.

در مستند حاضر، نکات، پیشنهادات و شیوه‌هایی در زمینه کااستن از آسیب‌های ناشی از تعطیلی آموزش حضوری در دانشگاه‌ها ارایه شده است. برخی از اصول و قواعد کلیدی که باید در ادامه فعالیت‌های آموزشی در نیمسال جاری در نظر گرفته شوند به شرح زیر است:

۱. هرگونه سیاست کلان در مورد تعیین زمان و ادامه تعطیلی یا آغاز آموزش حضوری در مؤسسات آموزشی و دانشگاه‌ها با ستاد ملی مبارزه با کرونا است و دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارت علوم، تابع آن سیاست خواهند بود. در هر صورت، نیمسال دوم تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ جزو دوره تحصیلی فعال دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور محسوب می‌شود و به دلیل لزوم تسلسل ورود دانشجویان جدید در مهرماه ۱۳۹۹ و نیز لزوم دانش آموختگی برخی دانشجویان شاغل به تحصیل در آخرین نیمسال تحصیلی خود (در نیمسال جاری)، الزام اتمام نیمسال دوم ۱۳۹۸-۱۳۹۹ امر محرز و قطعی است.

۲. با توجه به تنوع زیرنظام‌های آموزشی و وجود تفاوت در سطوح مختلف دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی از نظر زیرساخت‌های فناوری ارتباطات و اطلاعات؛ سابقه در آموزش و آموزش‌های غیرحضوری؛ حضور اعضای هیئت علمی مجرب و آماده برای ورود در عرصه‌های نوین آموزش‌های غیرحضوری؛ موقعیت مکانی دانشگاه از نظر همه‌گیری بیماری؛ تعداد و تنوع جمعیت دانشجویی؛ امکانات خوابگاهی و رفاهی؛ ارایه راه حل واحد برای همه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ناممکن و غیر ضروری است. از این رو دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی می‌توانند در چارچوب سیاست کلان ملی، راهکارهای خود برای حل مشکل و برون رفت از بحران در «چارچوب مقررات آموزشی و با توجه به مطالب و راه کارهای ارایه شده در این سند» را طراحی و اجرا نمایند. هدف اصلی، به حداقل رساندن مشکلات فعلی و آتی و آسیب‌های ناشی از تعطیلی آموزش حضوری در نیمسال جاری است.

۳. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که در دانشگاه‌های پیشرو دنیا، آموزش الکترونیکی محوریت اصلی برنامه‌های آموزش غیر حضوری را داشته است. با توجه به زیرساخت‌های مناسب و دانش فنی موجود در زمینه آموزش‌های الکترونیکی در بسیاری از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور، این شیوه جایگزین آموزش باید رویه قالب دانشگاه‌ها در تصمیم‌گیری برای تداوم و اتمام نیمسال جاری باشد.

۴. در صورت برخورد فعال وزارت علوم و دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، تهدید کووید ۱۹ می‌تواند تبدیل به فرصتی بی نظیر برای تحول در آموزش کشور و تقویت زیرساخت‌ها برای ارایه آموزش‌های متنوع غیر حضوری و بالا بردن سطح تاب‌آوری نظام آموزش عالی کشور در مواجهه با شرایط مشابه احتمالی در آینده شود.

رهنمودهای مورد تأکید برای تداوم و اتمام نیمسال دوم تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹

نظر به احتمال تداوم وضعیت فوق العاده ناشی از همه‌گیری ویروس کرونا در کشور، با اعتنا و تأکید بر اصول چهارگانه بالا، موارد زیر با هدف تسهیل تداوم فرآیند آموزش در عین حفظ کیفیت آموزشی، مورد نظر است. به منظور کمک به تحقق این هدف، لازم است تا انعطاف مورد نیاز در مقررات تحصیلی که برای شرایط متعارف وضع شده است در نظر گرفته شوند. این موارد به شکل استثنایی و ویژه نیمسال دوم ۱۳۹۸-۱۳۹۹ می‌باشد و تسری آن به نیمسال‌های بعدی مطلقاً مجاز نیست. ملاحظه موارد قابل انعطافی که در اینجا ارایه شده است کمک خواهد کرد تا دانشجویان دوره‌های مختلف تحصیلی با فراغ بال بیشتری قادر باشند تا خود را با شرایط جدید تحصیل وفق دهند و پیشرفت تحصیلی آنان بر اساس میزان کوشش و ممارست شخصی آنها، مشابه وضعیت شرایط پیش از بحران قرار بگیرد. بر اساس این رهنمودها انتظار می‌رود که آموزش در نیمسال دوم ۱۳۹۸-۱۳۹۹ در همه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور با حفظ چارچوب‌های کلی و کیفیت مورد انتظار و با توجه به موارد زیر ادامه یابد و به پایان برسد:

۱- دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مبنای به پایان بردن نیمسال جاری را اتکای حداکثری بر آموزش‌های الکترونیکی قرار دهند. آموزش الکترونیکی در نیمسال دوم ۱۳۹۸-۱۳۹۹ برای همه دروس شامل کلیه دروس عمومی و اختصاصی و در همه مقاطع تحصیلی بدون محدودیت و با مدیریت دانشگاه مجاز است.

۲- به منظور ارایه سرفصل‌ها، برگزاری همه جلسات دروس نظری، به صورت غیرحضوری (با اولویت آموزش به شیوه الکترونیکی) مجاز است. با تشخیص معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه، ترکیبی از جلسات

حضور و غیرحضور نیز مجاز است و در صورت ضرورت، برگزاری کلاس‌ها به صورت «فشرده» به شرط حفظ ۱۶ جلسه کلاس برگزار شده، در شورای آموزش هر دانشگاه قابل بررسی و تصویب است.

۳- در مواردی که به هر دلیل برگزاری جلسات و اتمام یک یا چند درس در نیمسال جاری امکانپذیر نباشد، برگزاری کلاس‌ها، تا تکمیل طرح درس به تشخیص استاد درس و تأیید گروه آموزشی، اضافه بر سقف واحدهای هر ترم به نیمسال بعدی قابل انتقال است؛ ضمن اینکه دانشگاه‌ها باید ملاحظه مشکلاتی که در این صورت در تنظیمات نیمسال بعد ایجاد خواهد شد را در نظر داشته باشند.

۴- حذف یک یا چند درس، بی توجه به لزوم رعایت حداقل واحدهای انتخابی در هر نیمسال، و یا حذف کامل واحدهای درسی نیمسال در صورت تقاضای دانشجوی مجاز است و نیمسال حذف شده جزو سنوات تحصیل دانشجوی محسوب نمی شود.

۵- به دلیل محدودیت‌های متصور در پوشش کامل امکانات آموزشی و دانشجویی و فرهنگی همه دانشگاه‌ها در صورت انبساط زمانی نیمسال جاری تا فصل تابستان، و نیز ضرورت برگزاری بازه تابستانی مستقل از نیمسال جاری، دانشگاه‌ها باید زمان بندی نیمسال جاری را با لحاظ دروس عملی و کارورزی به نحوی مدیریت کنند که اولاً بازه تابستانی آموزش به ویژه برای دانشجویانی که با احتساب آن بازه، فارغ التحصیل می شوند لطمه نبیند و ثانیاً با تداخل برنامه نیمسال با بازه تابستان، کیفیت آموزش دانشجویان در دروس نیمسال جاری با آسیب یا اختلال مواجه نشود.

۶- انبساط زمانی نیمسال جاری باید با لحاظ عوامل اثرگذاری چون آزمون‌های سراسری و تحصیلات تکمیلی و مشکلات پدید آمده در نتیجه گرمای هوا مدیریت شود.

۷- برگزاری بازه تابستانی، برای ارایه دروس کارگاهی و آزمایشگاهی، دروس ناتمام و یا دروس حذف شده نیمسال جاری مجاز است.

۸- در صورت لزوم و با تشخیص معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی، افزایش یک نیمسال به سقف سنوات دانشجویانی که به دلیل حذف واحدهای درسی یا عدم امکان برخورداری از کلاس‌های حضور و یا غیرحضور و برگزار نشدن جلسه دفاع از پایان نامه و رساله با کمبود سنوات مجاز مواجه شده‌اند، مجاز است.

۹- در مورد تعداد غیبت مجاز دانشجو در کلاس‌های دروس الکترونیکی برخط یا کلاس‌های حضوری در شورای آموزشی دانشگاه تصمیم‌گیری شود تا غیبت بیش از حد مجاز کنونی در مقررات تحصیلی، برای جلسات حضوری یا الکترونیکی/غیر حضوری، موجب حذف درس و جلوگیری از شرکت دانشجو در جلسه امتحان پایان دوره نشود.

۱۰- در صورتی که محدودیت‌های زمانی و مکانی حاکم بر نیمسال جاری فراغت از تحصیل دانشجویانی را با تأخیر مواجه سازد، به جبران فرصت از دست رفته امکان برخورداری از دروس معرفی به استاد تا دو برابر قابل افزایش است؛

۱۱- تعویق زمان یا بازه زمانی پایان نیمسال جاری تحصیلی، حسب مقتضیات و امکانات، به تشخیص دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی، امکان پذیر است.

۱۲- با توجه به عدم امکان جابه‌جایی تعدادی از دانشجویان برای استفاده از امکانات آموزش حضوری یا غیر حضوری دانشگاه مبدأ، این عده از دانشجویان با اطلاع و موافقت دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی مبدأ می‌توانند از امکانات آموزشی دانشگاه‌های محل زندگی یا استقرار خود به عنوان دانشجوی مهمان آزاد استفاده کنند. در همین ارتباط از تمامی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مقصد و مبدأ انتظار می‌رود که در صورت امکان، به تشخیص معاون آموزشی دانشگاه، همکاری و مساعدت لازم را با این عده از دانشجویان معمول دارند.

۱۳- به دلیل بروز مشکلات مالی در اقتصاد خانواده‌ها، در نیمسال جاری، موارد مشمول جریمه دانشجویانی که در شرایط متعارف تحصیل از مقررات آموزشی تخطی کرده‌اند، با مجوز هیئت امنای معاف در نظر گرفته شود.

۱۴- امکان ثبت و ورود نمره دانشجویان در دروس نیمسال جاری در بازه تابستان و در نیمسال آتی (اول ۱۴۰۰-۱۳۹۹) با موافقت معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی امکان پذیر است. موضوع سقف و کف واحدهای مجاز دانشجو برای انتخاب پس از این نیمسال بر اساس معدل نیمسال جاری به نحوی مدیریت شود که دانشجو با کمترین آسیب مواجه شود.

۱۵- اگر به تشخیص دانشگاه شرکت دانشجویان در یک یا چند درس در کلاس‌های الکترونیکی مقدور نباشد، روند تحصیل دانشجو به نحوی هدایت شود که نیمسال تحصیلی وی بدون احتساب در سنوات و به درخواست دانشجو حذف شود.

۱۶- موضوع حضور فیزیکی یا الکترونیکی (برخط-برون خط) اعضای هیئت علمی در کلاس‌های درس به روش مورد وثوق هر دانشگاه به نحوی مدیریت شود که کیفیت آموزش لطمه نیند و سرفصل‌های برنامه درسی پوشش داده شود.

۱۷- با تشخیص معاون آموزشی، جلسات دروس عملی می‌تواند به صورت فشرده برگزار شود. همچنین برای دروس عملی، دانشگاه می‌تواند با اختیار خود کلاس‌ها را در تابستان یا نیمسال اول ۱۴۰۰-۱۳۹۹ برگزار کند و نمره به نیمسال جاری انتقال یابد و ثبت شود.

۱۸- در صورت استمرار وضعیت ویژه در کشور یا برخی مناطق، کلیه کلاس‌ها به روش الکترونیکی/غیرحضوری برگزار و امتحان پایانی به شکل حضوری انجام شود. در این صورت، دانشجو می‌تواند با نظر موافق دانشگاه مبدأ، مشروط به موافقت دانشگاه محل زندگی خود یا دانشگاه مقصد، به شکل حضوری، امتحان خود را در دانشگاه مقصد بدهد و نمره برای ثبت در کارنامه، توسط دانشگاه مقصد به دانشگاه مبدأ ارسال شود.

۱۹- مهمانی دانشجویان به دانشگاه‌های محل زندگی خانواده آنان، به جز درخواست مهمانی به دانشگاه‌های مستقر در شهر تهران، و در بازه زمانی که دانشگاه‌ها تعیین خواهند کرد و اطلاع رسانی می‌کنند، مجاز است. در صورت تأیید درخواست دانشجو توسط دانشگاه مبدأ، دانشگاه مقصد در حد مقدورات با درخواست‌ها موافقت کند.

۲۰- همان طور که در نامه ۳۴۹۶۵۷ تاریخ ۲۴ اسفندماه ۱۳۹۸ تأکید شده بود، آن دسته از دانشجویان تحصیلات تکمیلی که پیش از بروز وضعیت فعلی، به تأیید استاد راهنما آمادگی دفاع داشته‌اند، اما به دلیل محدودیت‌های ناشی از شیوع بیماری، جلسه دفاع آنها برگزار نشده است، با عنایت به اهمیت و حساسیت تاریخ دانش‌آموختگی باید در اسرع وقت، به روش «الکترونیکی»، «حضوری» یا «نیمه حضوری» با مراعات همه شروط و ضوابط برگزاری جلسه دفاع، تحت نظارت معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه، اقدام شود.